

Нарцис

Нарцис (Наркіс) — син річкового бога Кефіса й наяди Ліріопи. мисливець. Він був дуже вродливим юнаком й улюбленцем німф. Проте Нарцис нехтував усіх дівчат, які в нього закохувалися. Немесіда (богиня людської долі) вирішила покарати Нарциса за пиху. Якось на полюванні він побачив у джерельній воді своє відображення й так закохався в нього, що з любові помер. На могилі Нарциса виростили квіти (які потім стали називати його ім'ям). За іншою версією міфу.

Афродіта покарала Нарциса за те, що він зневажив кохання Ехо — німфи, яка уособлює відлуння, що чути в горах і лісах. У переносному значенні слово нарцис — самозакохана людина.

Далеко за межі Беотії линула слава сліпого віщуна Тіресія. Сам Зевс колись дав йому змогу бачити прийдешнє, і Тіресій віщував усім людям правду.

Якось прийшла до нього блакитноока німфа Ліріопа дізнатися про долю свого сина Нарциса, напрочуд гарного хлопця. Німфа знала, що син її — смертний, і її бентежила думка, чи ж довго житиме він на білому світі.

— Твій син житиме доти, доки сам себе побачить. — прорік їй віщун. Здивувалася німфа: як же він може самого себе побачити? Довго думала вона над цими словами, та врешті заспокоїлася й забула за них.

А син зростав і дедалі гарнішав. Красою юного Нарциса захоплювалися всі, а надто молоденькі німфи. Вони часто мали нагоду — випадково, чи навмисне — перестрівати юнака в лісових хащах, бо той понад усе любив полювати й цілими днями блукав у лісі.

Та ні веселі вигадливі німфи, ні смертні дівчата ніколи не надили його гордого погляду. Вродливий, ставний юнак, що звук викликати дівоче захоплення, нікого не любив і нехтував великим даром золотої Афродіти — коханням. Але прекрасна богиня, яка ніколи не прощала зневаги до себе, жорстоко покарала зухвальця.

Якось Нарцис полював з іншими юнаками оленів і забрів далеко в ліс. Там і побачила його вперше німфа Ехо. Уражена надзвичайною красою юнака, вона подалася за ним назирці, криючись за деревами й кущами. Довго милувалася вона Нарцисом, і велике кохання спалахнуло в її серці. Та бідна Ехо не могла перша заговорити до нього, бо, тяжко покарана, уже не мала власної мови.

Колись Ехо була балакуча, завзята; вона найкраще за всіх уміла забалакати сувору Геру тоді, як Зевс веселився з її сестрами-німфами в лісі. Та

врешті могутня богиня здогадалася про все й помстилась; вигадниця Ехо назавжди втратила власну мову й тільки повторювала слова, які чула від інших.

Довго гнався за оленем Нарцис, забрів геть у хащі й тільки тоді похопився, що інших мисливців не чути.

— Чи тут хто є? — крикнув він.

— Є! — радісно відгукнулася Ехо.

Став Нарцис, озирнувся, та нікого не побачив.

— То йди сюди! — крикнув він знову.

І причулося йому:

— Іди сюди!

Здивований Нарцис зажадає:

— Іди мерщій до мене!

— Мерщій до мене! — зовсім близько озвався дивний голос.

Ту ж мить Ехо, радісна, щаслива, вибігла з-за кущів і простягла до юнака білі ніжні руки. Та він зневажливо глянув на неї і гордо кинув:

— Дай мені спокій. Я ніколи не покохаю тебе.

Не оглядаючись. Нарцис швидко подався дати, а навздогін йому летіло:

— Кохаю тебе!

Нещасна, засоромлена Ехо сховалася серед зелених кущів. Не хотіла вона більше бачити ні своїх веселих сестер, лісових німф, ані самого Нарциса, хоча кохала його дедалі дужче.

Та жорстокий Нарцис образив своєю зневагою не тільки Ехо — багато німф і смертних дівчат його палко, але безнадійно кохали. Зневажені, вони здіймали до неба руки й просили:

— О могутня Афродіто, зроби так, щоб Нарцис теж зазнав нещасливого кохання!

Почула ці благання золота Афродіта. От тоді вона й покарала зухвальця.

Серед пралісу линув тихий ручай, чистий, прозорий, він наче сяяв і мінився сріблом. Ніколи не ступати в нього ні свійська худоба, ні лісова звірина; ані гілка не падала з дерева, ні вітер не заносив листями пелюсток барвистих квітів, — ніщо не каламутило того чистого плеса. Понад ручаєм зеленіла трава, а густі дерева схилилися над ним, ховаючи від пекучого сонця.

Якось підчас ловів Нарцис дістався того ручаю і, стомлений, спраглий, схилився напитися води. Раптом із сріблястого люстра на нього глянуло юне обличчя, таке дивно гарне, що Нарцисові аж серце завмерло. Побачив він і руки, що наче тяглися до нього, та коли надумав їх торкнутися, вода збрижилася, і все видиво зникло.

Вражений Нарцис уже не міг о дійти від ручаю. Раз у раз юнак нахилився до води, милувався тією дивовижною вродою, не розуміючи, що то він дивиться сам на себе, і страждав від не знаного досі кохання.

Ані голод, ані втома не могли відірвати юнака від ручаю. Моє прикутий до нього, Нарцис не зводив погляду з любого обличчя у воді, з юних уст, з променистих очей, що теж ніби милувалися ним.

— Хто ти? — питав Нарцис. — Кажі голосніше, я жодного слова не чую, тільки бачу, що ти щось говориш. Вийди з води, хай вона не роз'єднує нас. Не вийдеш? Чого ж ти тоді плачеш, як я? І знову простягаєш до мене руки?

Сльози затуманили Нарцисові очі, обличчя схудло, стало бліде й стражденне. Ніхто не впізнав би тепер у ньому того гордого, самовпевненого юнака, що жорстоко зневажав дівоче кохання. Ніхто не впізнав би, та впізнала його бідна Ехо. Знесилена з горя, ледве жива, добулася вона сюди, зачувши голос коханого, і причаїлася за деревами.

Довго-довго дивився Нарцис у воду на зажурене гарне обличчя, марно намагався торкнутися його рукою, вустами. І раптом неймовірна думка сяйнула йому, наче блискавка:

— Я збагнув: ти — це я! Горе мені, я полюбив самого себе й тепер від кохання вмираю.

— Від кохання вмираю! — тихо озвалася Ехо.

Як тане вранішня щедра роса проти сонця, так танули сили в Нарциса. Ноги й руки його помліли, він тяжко зітхнув і поклав стомлену голову на м'яку траву. Справдилися віщі слова сліпого Тіресія — надивившись на себе. Нарцис тихо помер. Заплакали тоді в лісі жалісливі німфи, і гірко вторувала їм Ехо.

Німфи схотіли поховати юнака й назбирали багато хмизу для жалобного вогнища. Та поки вони носили той хмиз. Нарцисове тіло десь зникло. А там, де він востаннє схилив свою гарну голову, виросла квітка із сніжно-білими пелюстками, і ту горду холодну квітку назвали нарцисом.

А нещасна Ехо подалася в похмурі, глибокі ущелини. Вона так тяжко страждала, що худла й худла, аж поки в неї zostалися самі кістки та голос. Згодом кістки перетворитися на каміння, а голос живе й досі. Він чуло відгукується на чужу мову, і тепер люди звать той дивний голос луною.